Pekka Vuorinen

10.5.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: E 28/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Ilmastoriskien hallinta ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi

Rakennusteollisuus RT:n lausunto (E 28/2024 vp) valtioneuvoston selvitykseen ilmastoriskien hallinnasta ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi

Rakennusteollisuus RT (RT) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvitykseen ilmastoriskien hallinnasta ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi. RT yhtyy pitkälti tiedonantoon liittyviin Suomen havaintoihin ja kantaan täydentäen sitä seuraavassa esitetyin lisähuomioin.

RT yhtyy hallitusohjelman kirjaukseen siitä, että ilmastonmuutoksen vastaisten toimien ja päästövähennystoimien lisäksi on edistettävä toimia, joilla parannetaan yhteiskunnan kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen. RT korostaa, että rakennettu ympäristö - kira- ja infrasektori - sekä panostukset ja investoinnit sen kestävyyteen ja resilienssiin ovat tässä keskeisessä asemassa niin asumisen terveellisyyden ja turvallisuuden kuin rakennetun infran eri huoltovarmuustekijöiden näkökulmasta tarkastellen.

Kannassaan Suomi toteaa, että joillain toimialoilla ennakoiva ilmastoriskien hallinta on myös edellytys ilmastonmuutoksen hillintään kohdistuvien toimien onnistumiselle pitkällä aikavälillä. RT painottaa, että erityisesti kira- ja infrasektorilla on aivan vastaava tarve ennakoinnille niin tulevaisuuden vaatimukset huomioivan suunnittelun, rakentamisen kuin yllä- ja kunnossapidon osalta. Hyvä esimerkki tästä ovat erilaiset kasvavat ilmastonmuutoksesta aiheutuvat kuormitukset rakennettuun ympäristöön (mm. hellejaksot, erittäin kylmät olosuhteet, nopeat lämpötilojen vaihtelut, rankkasateet ja niiden aiheuttamat paikalliset tulvat).

Suomen huomioon tiedonannossa esitettyjen näkökulmien ja toimenpiteiden samansuuntaisuudesta Suomen kansallisten toimien kanssa ja kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman toimeenpanon tukemisesta RT toteaa, että toimeenpanon toteuttamiseksi tarvitaan entistä laajempaa valtionhallinnon ja relevanttien toimijoiden/sektorien yhteistyötä etenkin suunnitelmien (jatkuvan) päivittämisen osalta.

Liittyen Suomen ja komission yhteiseen huoleen ilmastonmuutoksen nopeasta etenemisestä ja tarpeeseen korostaa vaikutusten laaja-alaisuutta (ilmastonmuutoksen vaikutukset näkymisestä eri tavoin jäsenvaltioissa ja yhteiskunnan eri sektoreilla) RT haluaa lisätä listattuihin ilmastonmuutoksen vaikutuskohteisiin rakennetun ympäristön, niin rakennukset kuin rakennetun infrankin (väylät, kunnallistekniikka), joissa resilienssi jo näkyviin vaikutuksiin on eri tavoin koetuksella.

Suomi kannassaan korostaa, että ilmastonmuutokseen liittyvät riskit, niiden merkittävyys ja niiden hallinnasta vastaavat tahot vaihtelevat eri politiikanaloilla EU:n, jäsenvaltioiden, alueellisen ja paikallisen tason välillä. Suomen kantana todetaan, että ilmastoriskien hallinnan vahvistamiseen tähtäävien toimien suunnittelussa kunnioitetaan unionin ja jäsenvaltioiden keskinäistä toimivallan jakoa ja että EU-tason tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkastelussa huomioidaan jäsenvaltioiden erityispiirteet. Myös RT haluaa korostaa, että sopeutumista koskeva päätöksenteko tulee tehdä jatkossakin ensisijaisesti kansallisista lähtökohdista käsin. Tämä kuitenkin edellyttää, että sopeutumistoimet kokonaisuudessaan - niiden suunnittelu, suunnitelmien päivittäminen ja toteuttaminen riittävin resurssein, etenevät todellisin toimin.

Myös RT haluaa korostaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvää tieto- ja osaamispohjaa tulee aktiivisesti kehittää ja suunnata siihen riittävästi ja pitkäjänteisesti resursseja sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, niiden kaikilla tasoilla. RT muistuttaa, että tällä on vaikutusta myös Suomen yhteisten kantojen muodostamiseen sekä yhteisen edunvalvonnan kehittämiseen ja parantamiseen. Edunvalvontaa tulisi tehdä laajemmalla eri sidosryhmien yhteistyöllä ja aiempaa ennakoivammin. Lisäksi on hyvä todeta se, että Suomi voi olla myös ilmastokestävyyden osaamisen palvelujen tuottaja viejä (esimerkkinä rakentamisen sisäilmasto- ja sisäympäristön suunnittelu- ja toteutusosaamisemme).

Muita huomioita tiedonannon ylösnostoihin

Vesi ja vesihuolto

Tiedonanto toteaa vesivarojen elintärkeyden ja ilmastonmuutoksen myötä veteen kohdistuvien paineiden lisäävän riskejä laaja-alaisesti kuivuuden, tulvien ja merenpinnan nousun myötä. Tiedonanto korostaa hyvälaatuisen, kohtuuhintaisen ja kaikkien saatavilla olevan makean veden turvaamisen tärkeyttä. RT muistuttaa, että em. riskien välttäminen edellyttää esimerkiksi vesihuoltoinfran huolestuttavan nopeasti kasvavaan korjausvelkaan puuttumista ja sen toimivuuden turvaamiseen panostamista. Tämä on merkittävä tekijä myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Terveys

Tiedonanto toteaa, että ilmastonmuutos lisää lämpötilaan liittyvää kuolleisuutta merkittävästi. Samalla se toteaa, että huomattavia kielteisiä vaikutuksia liittyy myös työn tuottavuuden laskuun. RT muistuttaa, että molemmat liittyvät olemassa olevan rakennuskannan korjaustarpeeseen (etenkin rakenteellinen energiatehokkuus ja hyvä sisäilmasto)

sen resilienssin parantamiseen jo näkyvissä olevia ilmastonmuutoksen vaikutuksia vastaan.

Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö

RT haluaa korostaa tiedonannon huomioita siitä, että äärimmäisistä sääilmiöistä voi aiheutua mittavia vahinkoja infrastruktuurille ja yhteiskunnan toimintavarmuudelle (ks. kohta "Vesi ja vesihuolto"). Infrastruktuuriin liittyvien taloudellisten vahinkojen vuoksi on erityisen olennaista hyödyntää mahdollisuudet varautua riskeihin jo suunnitteluvaiheessa.

RT yhtyy tiedonannon näkemykseen siitä, että EU:n tavoitteet peruskorjausasteen nostamisesta ja hiilestä irrottautumisesta ovat mahdollisuus parantaa samalla ilmastokestävyyttä. Lisäksi RT korostaa yleisesti vihreään siirtymään liittyvien uusien liiketoimintamahdollisuuksien parempaa analysointia laajapohjaisesti eri sidosryhmien kesken.

Tiedonannossa esitettyihin toimiin sisältyy laaja, jo valmisteilla oleva infrastruktuuristandardien päivitys koskien erityisesti yli 30 vuoden elinkaaren omaavaa energia- ja liikenneinfrastruktuuria sekä rakennuksia. RT muistuttaa, että jo hyväksytty EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivi sisältää jo vastaavia vaatimuksia olemassa olevan rakennuskannan osalta. Rakennuskantamme uusiutuu erittäin hitaasti ja sen korjausvelka kasvaa jatkuvasti; vuoden 2050 rakennuskannasta merkittävä osa on jo nyt rakennettu.

Liikenneinfrastruktuurin ilmastokestävyyden vahvistamista rajoittaa huomattavat tietopuutteet, joita komissio pyrkii korjaamaan ensisijaisesti Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) sopeutumistarpeiden ja investointiprioriteettien määrittämiseksi. RT yhtyy näkemykseen tästä huolestuttavasta tilanteesta ja katsoo sen kansallisesti vaativan pikaisesti käynnistettävää sidosryhmien välistä selvitystyötä. RT on mielellään mukana tässä työssä. Liikenneinfrastruktuurin jo nyt huolestuttavan suurta ja jatkuvasti kasvavaa korjausvelkaa (vesihuolto- ja energiainfrastruktuuria unohtamatta) ei voi jättää enää huomioimatta. Investointien saaminen Suomeen on monella tapaa kohtalon kysymys.

Aleksi Randell
toimitusjohtaja

Rakennusteollisuus RT